

Škola dusí dětskou kreativitu

(Mladá fronta Dnes, 13.6.2015, Jan Mühlfeit)

Školní systém v Česku zrcadlí systém armády. Všichni se musí chovat jako jeden muž a nevybočovat z řady. Žáci se převážně snaží zlepšit své slabiny, ale přitom opomíjejí své silné stránky, ve kterých by mohli v budoucnu excelovat.

V dětství jsme byli všichni vizionáři. Hráli jsme si, dokázali si vybudovat svůj neexistující svět a ten dále rozvíjet. Byli jsme kreativní. Škola nás toho bohužel, až na výjimky, zbavila a podobně dopadají i naše děti.

Asi tak bychom mohli v krátkosti vyjádřit to, že školní systém a většina škol zaostává za celkovým vývojem společnosti.

Jak je to možné? Začněme několika čísly. Americká NASA již řadu let sleduje rozvoj lidské kreativity. Jeden z jejích výzkumů zaměřený na vývoj lidské kreativity s rostoucím věkem přinesl nelichotivé závěry. Když jdou děti v pěti letech do školky, vykazuje 98 procent z nich vysokou úroveň kreativity. V deseti letech je to však již jen 30 procent, v patnácti 15 procent a v pětadvaceti dokonce pouhá dvě procenta. Proč tomu tak je?

Příčinu hledejme ve školním systému, který stojí na principech 17. století, přestože žijeme ve světě technologií 21. století. Stále totiž pouštíme vlastní děti do systému, který je zařadí do škatulky a jejich kreativitu zavře do klece, v níž pak postupně skomírá.

Armáda a továrna

Školní systém ve střední Evropě bohužel zrcadlí systém armády. V té se ze své podstaty musí všichni vojáci chovat jako jeden muž a nevybočovat z řady. Ani v anglosaských zemích tomu však není jinak. Tam zase škola zrcadlí systém továrny, od které se očekává, že bude produkovat identické výrobky bez odchylek.

V případě továrny je tomu tak naprosto správně, ale není to bohužel správně pro rozvoj lidského jedince. Každý z nás jsme jedinečná osobnost s vlastními povahovými rysy a individuálními preferencemi vstřebávání informací. Někdo se učí lépe na základě logických modelů a preferuje tak čísla a text.

Jiný se zase učí lépe z obrázků nebo na základě příběhů. Zde však nastává onen problém. Škola od nás očekává unifikované chování. Školství by však mělo odemykat potenciál každého z nás bez ohledu na to, jaký styl učení nám vyhovuje nejvíce. Výzkumy Gallupova institutu poukazují na zajímavou nerovnováhu. Předmětem, z kterého děti dostanou jedničku, tráví rodina přibližně sedm procent času věnovaného škole. Předmětu ohodnocenému pětkou se věnuje celých sedmdesát procent. Takový předmět pak žák s velkým úsilím zlepší na trojku, těžko však na jedničku. Když se více věnuje svému nejoblíbenějšímu předmětu, může v něm lehce vyniknout a dosáhnout mimořádných výsledků. Ve sportu, v politice nebo v podnikání ještě nikdo nevynikl tím, že by jen zlepšoval své slabiny. To je ale bohužel model našeho školství: silné stránky si zachovej, ale svoji hlavní pozornost věnuj zlepšování svých slabin.

Ve skutečném životě existují však jen dvě možnosti, jak se vypořádat se slabými stránkami. Buď je v rámci týmu a kolektivu pokrýt přednostmi jiných, nebo se v nich zlepšit alespoň do určité míry, ale svůj úspěch stavět na maximálním rozvoji svého talentu. Pouze tak lze totiž dosáhnout skutečného úspěchu. Když lidé dělají to, co je baví, zapojují své silné stránky, bývají úspěšnější i ekonomicky a jsou šťastnější. To se pak odráží i na jejich imunitním systému, zdraví a životní energii.

Až donedávna psychologie zkoumala, co je na lidech špatného, kde jsou jejich slabiny. Až Martin Seligman, nejcitovanější psycholog 20. století a prezident Americké psychologické asociace, poukázal v devadesátých letech na to, že psychologie je proto jen poloviční věda. A zrodil se tak obor pozitivní psychologie, tedy vědy o síle pozitivních emocí.

Většina lidí v dospělém věku bohužel dělá práci, která je nebaví. Podle dalšího výzkumu Gallupova institutu totiž při každodenní práci uplatňuje svůj talent a s tím spojenou pozitivní energii jen sedmáct procent lidí. Zbytek, tedy 83 procent, chodí do práce jen z jediného důvodu - kvůli penězům. Svět tak de facto jede na pětinu svého potenciálního výkonu.

Finský vzor

Existují vzdělávací modely a země, které mají jiný přístup a dokážou v lidech kreativitu dále rozvíjet? Podívejme se třeba na Finsko. Tam je učitel skutečná osobnost. Ke studiu pedagogiky, jednomu z nejuznávanějších oborů, se tam průměrně dostává jen desetina přibližně z 6 000 uchazečů.

V Česku naopak není výjimkou, že se ke stejnému typu studia hlásí především ti, kteří se nedostali

jinam.

Jak se studenty ve Finsku pracují? Na každé úrovni pyramidy - od těch nejlepších až po ty, kteří v určitých oblastech zaostávají - s nimi učitelé pracují jako jejich mentoři a koučové. Naporovávají je mezi sebou.

Naopak jim říkají: dostaneme tě na tvoji nejlepší úroveň. Všimněte si slova tvoji, to je důležité. Všechny děti jsou tak inspirovány, že se mohou dostat až na tu svoji vlastní nejvyšší úroveň, která je pro ně možná.

Je to zcela inkluzivní systém, který žáky motivuje, ti poté dosahují objektivně nejlepších výsledků, a navíc jsou šťastni.

Podobné způsoby přístupu ke vzdělání nejsou cizí ani v Česku. Podívejme se na myšlení Jana Amose Komenského a jeho Školu hrou. Ono i dnes platí, že to, co je žákům pouze řečeno, je často také zapomenuto. Když jim to však názorně ukážeme, šance na zapamatování se zvýší, a když žáky aktivně zapojíme, docílíme toho, že danou látku pochopí.

Škola hrou

Odtud tedy pramení myšlenka školy hrou, na které dnes staví techniky jako projektové učení. Komenský tak předběhl svoji dobu. My se tomuto přístupu -v digitální éře - víceméně teprve učíme.

Technologie mají obrovskou šanci podpořit individuální způsob učení. První vlaštovkou je Khan Academy, nezisková organizace poskytující zdarma studium řady oborů, která svým studentům umožňuje pracovat vlastním stylem a rychlostí. Učební proces si tak může každý uzpůsobit sám sobě, nikoliv očekávání učitele. Technologie také mění učení v globální iniciativu. Pro příklad nemusím chodit daleko. Když má moje dcera při studiu problém, spojí se s dalšími pěti lidmi ze tří kontinentů přes Skype a najdou odpověď společně. Nevědomky tak vytvoří virtuální vzdělávací tým, o jehož existenci nemají učitelé často ani ponětí.

Učení se pomalu stává týmovou prací. Dnes se spolupráci především na nižších stupních říká podvádění, které je ohodnoceno pětkou. V řadě korporací, jako je třeba Microsoft nebo IBM, se tomu ale říká týmová práce, která je ohodnocena bonusem.

Kdy jindy bychom se měli zasadit o radikální změnu vzdělávacího systému našich vlastních dětí než právě nyní?

V době, kdy jsou technologie a znalosti volně k dispozici. Jako rodiče však musíme dovolit, aby se učitelé dostali více do role mentora a kouče.

Fakta si mohou žáci dnes najít všude.

Potřebují však někoho, kdo z nich chytrými otázkami vytáhne to nejlepší, co v nich je, a to takovým způsobem, že budou svému talentu věřit.

Děti tak neztratí svou přirozenou kreativitu, budou šťastnější, zdravější a připravené získané znalosti uplatnit pro další rozvoj nás všech.